

Oxögat

nr 3
2014

MEDLEMSBLAD • FÖRENINGEN VADSTENA-AKADEMIENS VÄNNER

FOTO: MARTIN HELLSTRÖM

Jubileumskonsert i en fullsatt Klosterkyrka. Från vänster: Magnus Svensson, Marie-Louise Beckman, Annie Fredriksson och Vadstena-Akademiens orkester.

ORDFÖRANDEN HAR ORDET

Kära VA-vänner!

AV INGA LEWENHAUPT

Vilken jubileumssommar! Strålande insatser från såväl Akademiens stab och de konstnärliga utövarna som vänföreningens medlemmar och familjer lyste ikapp med den sällsynt ihärdiga sommarsolen.

En verklig fjäder i hatten fick VA genom att med *Silverskeppet* uppmärksamma vår store 1700-talstonsättare Kraus' 200-årsjubileum – något som gick både Kungl. Operan och Drottningholmsteatern helt förbi. Den som missade *Silverskeppet* – eller vill se om den – kan se utsändningen i SVT den 27 december. En mer utförlig tillbakablick på sommaren ger vår avgående ordförande och nuvarande hedersordförande på s. 3 i detta medlemsblad.

Nu är det dags att blicka framåt mot Aka-

demiens 51:a verksamhetsår, som vi redan vet kommer att innehålla ett spännande program med såväl japansk/kinesiska som franska förtecken. Mer om detta och om 2015 års medlemsresa kommer i det förnyade medlemsbladet OXÖGAT för februari.

Även under ett icke-jubileumsår kommer betydande summor att behövas och vi är alltid tacksamma för gåvor – små som stora – till vårt bg 294-4569, för att därmed även fortsättningsvis kunna bidra till vår värdefulla och traditionsrika Akademi. Ni bidrar också genom att beställa servetter med takbården från Slottet i rött på vit botten för 40 kr, tre buntar för 100 kr.

Varmt tack för det förtroende som visats genom valet av mig som ordförande i Vadstena-Akademiens vänförening. I bagaget har jag en bakgrund som teater- och musikforskare, universitetslektor, lärare vid Operahögskolan, Kulturhuvudstadsårsproducent vid Stock-

holms universitet, chef för Drottningholms teatermuseum/Sveriges teatermuseum och ordförande i många teater- och musikföreningar. Det är för föreningen och mig ett stort stöd att därtill Rebecka Millhagen Adelswärd åtagit sig den viktiga sekreterarsysslan. Vi har arbetat tillsammans tidigare och hennes mångsidighet och förlagsbakgrund är av stort värde.

Förhoppningsvis kommer stafettpippen lyckosamt kunna föras vidare i föreningens så angelägna verksamhet som stöd för den unika Vadstena-Akademi. Och viktigast av allt är alla hängivna medlemmar! Vi hoppas ni vill vara kvar och hälsar nytilkomna varmt välkomna.

Inga Lewenhaupt,
ny VAV-ordförande.

OXÖGA

"Oxöga, oval åskådaröppning i sluten teaterloge, efter det motsvarande fr. *oeil de boeuf*, vilken beteckning gives runda fönsteröppningar i allm." [Svensk Uppslagsbok, 1934 års upplaga.] Oxögat ger möjlighet att observera utan att bli observerad och har fått ge namn åt vänföreningens förnyade medlemsblad.

VADSTENA-AKADEMIENS VÄNFÖRENINGIS STYRELSE EFTER ÅRSMÖTET DEN 2 AUGUSTI 2014

ORDFÖRANDE: **Inga Lewenhaupt**,
070-721 46 07, inga@lewenhaupt.com

SEKRETERARE: **Rebecka Millhagen Adelswärd**,
070-753 29 99, rebecka.millhagen@telia.com

KASSÖR: **May Broomé**, 0143-107 87,
may.broome@telia.com

MEDL.REGISTRET: **Louise Petré**, 0143-124 12,
0143-231 40, louise.petren@telia.com

KLUBBMÄSTARE: **Christer Casell**, 0143-141 22,
casell.014314122@telia.com

Viveka Anderberg Åkerhielm, 019-22 24 90,
viveka.akerhielm@medingesateri.se

Lars Grahn, 070-588 34 50,
grahlars@telia.com

Ture Rangström, 08-656 66 89,
rangstromture@gmail.com

Viveca Sörensen, 073-938 01 04,
vivecaoes@telia.com

För medlemskap, adressändring, stolsköp eller mer information kontakta Louise Petré, se ovan.

Redaktion: Rebecka Millhagen Adelswärd,
Inga Lewenhaupt och Lars Grahn.
Grafisk form: Anna L. Andrén
Tryck: Ala Tryck, Vadstena 2014

ÅRSMÖTE

Ett sammandrag från vänföreningens årsmöte den 2 augusti 2014

AV LOLA BJÖRKQUIST

Ordföranden Magnus Vahlquist välkomnade drygt 90 personer till föreningens 37:e årsmöte, som denna gång ägde rum i Vadstena slotts västra vall. Han gratulerade även Nils Spangenberg, konstnärlig ledare och VD, till jubileumsåret och omnämnde särskilt jubileumsdagen den 31 juli med mycken musik och väldigt stor publik.

Årsmötet valde Magnus Vahlquist och Lola Björkquist till mötesordförande respektive mötessekreterare. Maud Normell och Lars Molin utsågs till protokolljusterare.

Årsmötet beslutade att tilldela basen Nils Gustén stipendiet på 15 000 kr till Ingrid Maria Rappes minne.

Genom bidrag från olika privatpersoner kunde ytterligare sex stipendier utdelas för fina insatser i operan *Silverskeppet*.

Magnus Vahlquist läste ur verksamhetsberättelsen och informerade om att föreningen hade

510 medlemmar och att flera hade givit betydande bidrag till finansieringen av jubileumsboken. Föreningen hade också bidragit med 50 000 kr till Akademiens opera *Jorun orm i öga*.

Årsmötet godkände verksamhetsberättelsen samt resultat- och balansräkningarna för 2013.

Föreningens ekonomi är relativt god och årsmötet beslutade att överföra 50 000 kr till årets operaföreställning *Silverskeppet* samt ytterligare 25 000 kr till årets jubileumsarrangemang.

Magnus Vahlquist önskade avgå som ordförande efter sexton år och Lola Björkquist som sekreterare efter arton år. I deras ställe nyvaldes Inga Lewenhaupt till ordförande och Rebecka Millhagen Adelswärd till sekreterare, båda boende i Stockholm. Övriga ledamöter omvaldes. Se vidare styrelsens sammansättning på s. 1 i medlemsbladet.

Revisorsersättaren Curt Friman önskade inte omväljas och ersattes av Karl-Erik Svensson, Stockholm. Valberedningen omvaldes.

Medlemsavgiften för 2015 förblev oförändrad. Inga motioner eller speciella förslag fanns att behandla.

Det blev många tack, varma ord och blommor till och från oss som avgick. Dessutom kallades vi båda mycket hedersamt till hedersmedlemmar i vänföreningen.

Efter årsmötet serverades middag på plats innan de flesta besökte dagens operaföreställning.

STIPENDIER FRÅN PRIVATPERSONER 2014

15 000 kr till fyra sångare: Maud och Rolf Gunnarssons stipendium till mezzosopranen **Anna-Sara Åberg**; Lars Kritz stipendium till mezzosopranen **Annie Fredriksson**; Märta Christina och Magnus Vahlquists stipendier till tenoren **Wiktor Sundqvist** och **sopranen Sibylle Glosted**.

Dessutom tilldelas oboisten **Magdalena Fronczak** och klarinettisten **Malin Lindahl** var sitt studiestipendium på 10 000 kr av Lars Kritz.

MINNESORD

Gerhard Bona in memoriam

Överläkare Gerhard Bona, Vadstena, har avlidit 90 år gammal. Gerhard Bona föddes i staden Schloppe i det då tyska Pommern och tog studenten i Schivelbein 1942. Vid krigsslutet flydde familjen under svåra umbäranden västerut. Gerhard Bona tog läkarexamen i Köln 1955.

Kärleken och utsikten till praktikplatser tog honom så till Sverige. Efter en rad förordnanden runt om i landet genomgick han specialistutbildning i anestesi i Lund och blev därefter överläkare på anestesi- och intensivvårdsavdelningen på lasarettet i Vadstena. När detta flyttade till Motala krönte han sin karriär med att där bygga upp en modern anestesi- och intensivvårdsavdelning.

Gerhard Bona var en stor musikmänniska. Han kom mycket tidigt att aktivt engagera sig för Vadstena-Akademien och ställde sig generöst till förfogande som läkare för de unga medverkande. Han var engagerad i Akademiens vänförening redan från dess grundande för snart fyrtio år sedan och blev så småningom dess mycket energiske ordförande under tioalet år.

Det var tack vare Gerhard Bonas enträgna ansträngningar som Vännerna kunde publicera en jubileumsbok över Akademiens första trettio år och en uppföljning av denna till fyrtioårsjubileet.

Entusiastiskt stod han i spetsen för flera av Vännernas operaresor, särskilt minnesvärt till Rheinsberg i hans gamla hemland Tyskland. Hans goda kontakter med Kammaroperan där ledde också till ett fruktbart samarbete mellan denna och Vadstena-Akademien. Ännu i somras var den spänstige nittioåringen en intresserad deltagare i Vännernas resa till Ystadoperan.

Gerhard Bona skänkte ofta stipendier till unga medverkande i Akademien, gärna även till dem som hängivet arbetade bakom scenen.

Vadstena-Akademien och dess Vänner betygar sin stora tacksamhet till Vänföreningens reslige hedersmedlem.

*Inga Lewenhaupt
Nils Spangenberg
Magnus Vahlquist*

FOTO: LARS GRAHN

Från vänster: Magnus Vahlquist, avgående ordförande, Inga Lewenhaupt, ny ordförande, Lola Björkquist, avgående sekreterare, Rebecka Millhagen Adelswärd, ny sekreterare.

AVTACKNING

TACK Magnus och Lola!

AV LARS GRAHN

Vid årsmötet avtackades den avgående ordföranden Magnus Vahlquist och sekreteraren Lola Björkquist av styrelseledamoten Lars Grahn. Han tog tillfället i akt att sammanfatta deras stora insatser för vänföreningen och långvariga engagemang i Akademiens verksamhet.

Vår förste ordförande var Mauritz Horn af Åminne, som 1984 efterträddes av Gerhard Bona. För sexton år sedan, 1998, valdes Magnus Vahlquist till ordförande. Mandattiderna har således blivit allt längre: nio, fjorton och nu sexton år.

Föreningen eftersträvar naturligtvis en oändlig kontinuitet, men de enskilda ledamöternas långsiktighet måste ha sin mänskliga begränsning. Två viktiga ledamöter har beslutat sig för att deras tid i styrelsen har

nått sin fulla längd. Vi i vänföreningen kan bara respektera deras beslut och betyga vår djupa tacksamhet för att Magnus Vahlquist och Lola Björkquist så länge arbetat trofast och entusiastiskt för föreningens väl – arton respektive sexton år.

Utan *Lola* skulle många tanketrådar i styrelsens och föreningens arbete ha förlorats i glömskans djup eller blivit hopplöst tilltrasslade. *Lola* har gjort oss till välinformerade vänner av Vadstena-Akademien.

Magnus har i snart två decennier med eftertryck lett vänföreningens arbete i den anda som Ingrid Maria Rappe gjorde till Akademiens: lokal, nationell, internationell, konstnärligt och pedagogiskt högstående. Magnus har med konsekvens och nästan omärklig tyngd – man brukar kalla det finess – fullgjort vad Gerhard Bona beskrivit som föreningens uppgift: att strukturera vänskapen till Akademien och kanalisera dess inneboende dynamik.

Vi tackar Magnus och Lola för allt detta.

SOMMAREN 2014

Jubileumssommaren – en tillbakablick

AV MAGNUS VAHLQUIST

Nog kommer vi i Sverige att minnas den väl-signade sommaren 2014, inte minst vi Vänner som varit med och firat Vadstena-Akademiens femtioårsjubileum.

Som väntat nöjde sig jubilarerna inte med att vila på lagrarna från alla de framgångsrika åren. I stället visade Akademien åter upp sin beundransvärda förmåga att ständigt förnya sig konstnärligt och att år efter år trolla fram nya lovande talanger. Förutom det digra publikorienterade programmet genomfördes också flera akademiskt inriktade arrangemang för musikstudenter, librettister och kompositörer.

Årets stora satsning *Silverskeppet* blev med rätta en lysande publiksuccé. Till detta härliga allkonstverk bidrog särskilt Jonas Dominiques och hans orkesters geniala hand med Josef Martin Kraus' musik, Sophie Helsingss spännande nyskrivna libretto, Elisabeth Lintons uppfinningsrika regi och de skönsjungande fem solisternas intensiva inlevelse.

Publiktillströmningen på den stora jubileumsdagen den 31 juli överträffade alla förväntningar. Först vid utomhuskonserten utanför Gamla teatern där en rad solister från de många åren framträdde med bravur under Nils Spangens och Torbjörn Lillieqvists muntra ledning och där ännu fler gamla kända Akademi profiler trängdes med mängden Vadstenabor kring tårtborden. Där kunde också vi Vänner framföra våra gratulationer och överlämna vår jubileumsgåva, mappen med Karin Helanders essä om Akademiens betydelse för musikkivets utveckling i Sverige och innehållande en samling fotografier från minnesvärda uppsättningar.

Efter denna härliga utomhusfest följde en mäktig och gripande upplevelse, den stora konserten i samarbete med Svenska kyrkan i

FOTO: MARKUS GÄRDER

Ur operan "Silverskeppet": Wiktor Sundqvist som Prinsen, Sibylle Glosted som Bernsdorff. I bakgrunden Annie Fredriksson som Rydberg.

en fullsatt Klosterkyrka. Ensemblen och orkestern från *Silverskeppet* framförde där verk av Kraus och Mozart samt en av Akademien beställd nyskriven serenad av Andrea Tarrodi.

Dagen avslutades så mer familjärt men inte mindre festligt vid långbord i Västra vallen på Slottet.

Men firandet fortsatte så småningom också utanför Vadstena. På kvällen den 21 augusti strömmade trots hotande regnskyar en mångtalig publik mot utomhusscenen i Kungsparken i Linköping där Nils Spangenberg presenterade en varierad och bejublade konsert med ingen mindre än Nina Stemme – som en gång debuterade i Vadstena – samt Norrköpings symfoniorkester och fyra av Akademiens främsta solister från senare år.

Låt mig till slut nämna att detta uppskattningsvis är den femtionde gången sedan jag till-

trädde som Föreningens ordförande för sexton år sedan som jag har glädjen att vända mig till Vännerna och sammanfatta musiksommaren i Vadstena. Det här blir dock den sista gången jag som ordförande gör det. För vid sommars årsmöte gick ju klubban vidare till Inga Lewenhaupt. Men jag kommer även i fortsättningen att medverka med texter i vänföreningens medlemsblad.

Visst känns det lite vemodigt att lämna det fina lagarbetet i styrelsen efter så många år. Men framför allt är jag djupt tacksam för all den stimulans som det inneburit att på nära håll följa Akademiens enastående vitala och framgångsrika utveckling – och för allt stöd och all vänskap jag mött från Föreningens medlemmar, från kamraterna i styrelsen och från alla i Akademien.

Varmt tack till er alla!

FRÅN VA:S KANSLI

Kära vänförening!

AV NILS SPANGENBERG

Tack för i år och ett särskilt tack till alla er som hjälpt oss på olika vis med vårt femtioårsjubileum. Det blev verkligen lyckat på många sätt. Inte minst genom alla återvändare som mangrant kom och firade med oss. Och så lyckat att SVT just i år bestämde sig för att spela in föreställningen på slottet. Det blir sändning på bästa TV-tid den 27 december kl. 20.00. Förutom själva föreställningen så blir det reportage och intervjuer samt inslag från vår jubileumsdag.

Det var som vanligt – höll jag på att säga – fullt hus hos oss med kulmen den 31 juli på själva jubileumsdagen. Det kändes härligt att kunna bjuda på allt denna dag. Dessutom hade den värsta hettan tillfälligt mattats av så att vi stod ut där i solen på Gamla tea-

terns gård, i kyrkan och i vår festlokal.

Allt flöt bara på, inga sjukdomar, inga inställda evenemang och så de där fantastiska kvällarna med Norrköpings symfoniorkester, våra unga sångare och vår kanske finaste alumn – Nina Stemme! Och vi klarade allt detta utan att ruinera oss. I stället går vi in i 2015 med en stärkt ekonomi. För denna tackar vi alla som bidragit alldeles extra detta vårt jubileumsår. Men vi tackar också oss själva för ett hyfsat välskött fögderi.

Vi ser alltså framtiden an med stor tillförsikt och just nu smids planerna inför nästa säsong för fullt.

Men innan dess kommer vi att genomföra en *julkonsert på Vadstena Gamla teater* den 1 december klockan 18.30 med jul och adventsstämning av bästa slag (se s. 4). Biljetter kan bokas via www.vadstena-akademien.org/ biljetter. Vänföreningen får rabatt om de anger koden "vänner" med små bokstäver. Pris 130 kr, dvs en rabatt på 20 kr/biljett.

Och så kan vi inte låta bli att än en gång rikta ett stort och varmt tack till Magnus Vahlquist för alla år av fantastiskt fint samarbete med oss på Akademien.

Ett stort tack går även till Lola Björkquist, föreningens mångåriga och trogna sekreterare som träget slitit med allt ifrån medlemsblad till protokoll.

Och så hälsar vi Inga Lewenhaupt och Rebecka Millhagen Adelswärd varmt välkomna som ny ordförande och ny sekreterare. Vi ser fram emot ett stimulerande samarbete många år framöver och att ni och vi tillsammans ska arbeta för att stärka denna enastående verksamhet som kallas Stiftelsen Internationella Vadstena-Akademi.

Så kära, kära vänner! Ett varmt tack för i år, och väl mött på julkonsert, framför TV-apparaterna och inte minst år 2015, det femtioförsta året i akademiens levnad.

RÖSTER OM

Silverskeppet

– Vi kommer ut från föreställningen helt uppfyllda av musiken, sången, lekfullheten, ja faktiskt också av den spännande handlingen! Cross-over, 1700-talets jämställdhetstankar, eleganta scenlösningar och kombinationen av Kraus' musik och nyskrivet! Men det som alltid fångar mig på Vadstena-Akademiens föreställningar är det faktum att alla är så unga och lovande. Framtiden finns!

Viveka Adelsvärd, prof. emerita, Linköpings univ.

Anita Ankarcrona, fil. dr och litteraturhistoriker.

– Tänk att för första gången komma in på den stränga borggården till Vadstena slott och träda in i den mäktiga Bröllopsalen – en storartad ouvertyr till *Silverskeppet*, buret på vågorna av Kraus' ljuvliga musik och en ung sångarkvintetts fenomenala röster. Rollerna vandrade mellan skilda sångare, i en sällsynt levande och dynamisk upplevelse av musikalisk tematik, genom Jonas Dominiques genialt lyhörda trädning av Kraus' musik! En fantastisk välspelade orkester, ett kanske mindre lyckat libretto, men en härligt fantasifull, effektiv och fräck regi.

Dock, detta var mitt första möte med Vadstena-Akademierna. Må det bli fler!

FOTO: LARS GRAHN

Vännerna vimlade en stund i parken i väntan på att få inta sina platser i Ystad Teaters vackra salong.

ÅRETS RESA

Ystadoperan den 18–19 juli 2014

AV LOTTA ZACHARIAS

Årets resa med Vänföreningen hade två mål – Ystadoperan med föreställningen om Hugo Alfvén och hans kärlek till Marie Kröyer samt skulpturparken på slottet Marsvinsholm. Bussen avgick tidig morgon från Linköping för att därefter hämta majoriteten av oss resenärer i Vadstena. Vi välkomnades på bussen av Kerstin Eriksson, som vid Vänföreningens senaste resor varit vår reseledare, samt av vår chaufför Rolf. Lars Grahn hade varit förutseende och under resan försett oss alla med information om Ystad, inhämtad från Svensk uppslagsbok anno 1937! Det fick vi glädje av, när vi nu fick möjlighet att vandra runt på stadens kullerstengator.

Innan föreställningen började fick vi tid till att ströva omkring i kvarteren kring Ystadoperan. Några ord måste sägas om själva byggnaden – ett sagolikt skönt teaterhus uppfört 1894 av den dansktättade stadsarkitekten Peter Boisen. Det var i sanning en verklig njutning att sitta i den vackra teatersalongen – parkett, balkonger och loger med mycket guld och sirliga målningar i taket men också ett väl fungerande teatermaskineri!

Operan *Alfvén* handlar om kärleken mellan Hugo Alfvén och Marie Kröyer och bygger på kompositörens 4:e symfoni "Från havsbandet" till vilken vokalmusik har tillförts. Librettot var skrivet av regissören Richard Bark, konstnärlig ledare för Ystadoperan i 36 år.

Jag tänker här inte försöka mig på att skriva en recension, men några tankar och reflektioner ska jag väl ändå försöka formulera kring föreställningen. Den grundläggande svårigheten med föreställningen som jag ser det är att Alfvéns 4:e symfoni – om än dramatisk – inte är någon operamusik. Det finns ingen inbyggd dramatik och ingen utveckling i handlingen, vilket också återspeglar sig i hela föreställningen. Passionen saknades, vilket gjorde det svårt att engagera sig i alla dessa förälskelser som återges i föreställningen.

Enligt utsago blir Alfvén-operan den sista föreställningen på Ystadoperan. Med åren har det blivit allt svårare att få medel till verksamheten, varken staten eller regionen har denna gång velat gå in med ekonomiskt stöd. I programbladet framgår att det vid premiären fortfarande saknas 200 000 kr för att få ekonomin att gå ihop. Fullsatt salong krävs under hela spelperioden. Det känns förstuds deprimerande och som Svenska Dagbladets recensent Erik Wallrup konstatera: "Man kan inte annat än gilla folk som trotsar naturlagarna." Han tillägger också: "Men om nu trotsset blir övermod?"

Lördag morgon bar det så iväg till skulpturparken vid det dansk-svenska renässansslottet Marsvinsholm, uppfört 1644–48 av den danske adelsmannen Otto Marsvin. Genom århundradena har slottet genomgått omfattande restaureringar och har även bytt ägare vid ett flertal tillfällen. Detta är samarbetar Marsvinsholms skulpturpark för första gången med Konsthögskolan i Malmö.

Tio unga konstnärer hade fått möjlighet att ställa ut sina verk med fri anknytning till Marsvinsholms slott – dess historia, politik, geografi och biologi. Det var en enastående fin upplevelse att promenera runt i parken och spännande att ta del av de olika konstverken som på olika sätt – i flera fall både fyndigt och humoristiskt – tagit sin naturliga plats i parken.

Efter denna upplyftande och inspirerande start på dagen återstod hemresan till Östergötland som till del gick på småvägar genom det vackra skånska landskapet. Under vår bussresa både till och från Ystad bidrog som brukligt på dessa resor flera vänner med underhållning till glädje för oss alla. Magnus Vahlquist rimmade skickligt om "misslyckad lunch och om slumrande drömmar i bussen om kommande resor med Vadstena-Akademiens vänner".

Magnus Vahlquist tackade till sist å alla resenärers vägnar vår reseledare Kerstin Eriksson samt Louise Petrén och May Broomé i vänföreningens styrelse, som lagt ner mycket arbete på att förbereda vår resa.

Avslutningsvis var vi alla överens om att vi glatt oss mycket åt det trevliga sällskapet och att vi ser mycket fram emot nästa gemensamma resa.

Julkonsert med våra operastjärnor!

MÅN 1 DEC KL 18.30 PÅ
VADSTENA GAMLA TEATER

Sibylle Glosted, sopran
Susanna Sundberg, alt
Nils Gustén, bas
Magnus Svensson, piano

Biljetter:
www.vadstena-akademien.org
samt vid entrén
Ord. 150 kr
Ungd. 75 kr

